

Nota voor : vergadering algemeen bestuur

Datum : 9 december 2021

Onderwerp : Visie duurzaamheid VNOG

Agendapunt : 9.

Kenmerk : AB/2137

Portefeuillehouder: H.J. van Schaik

Bijlage: Visie op duurzaamheid binnen de VNOG

Inleiding

Op dit moment wordt de VNOG, net als veel gemeenten en andere veiligheidsregio's, geconfronteerd met steeds strengere regelgeving om de klimaatverandering tegen te gaan. Ook wordt in toenemende mate vanuit de maatschappij in het verlengde hiervan druk op organisaties uitgeoefend om stappen te zetten op het gebied van duurzaamheid.

De VNOG heeft, evenals haar tweeëntwintig deelnemende gemeenten, zowel wettelijke als morele verplichtingen om als organisatie vast te stellen hoe zij omgaat met het onderwerp duurzaamheid en wat haar ambitieniveau is op de langere termijn.

Op gebied van duurzaamheid worden er binnen de VNOG al stappen gezet, maar omdat de VNOG nog geen specifiek duurzaamheidsbeleid kent, is dit niet integraal, gecoördineerd en toekomstbestendig geregeld. Daarom is een centrale aansturing, uitgaand van een regionaal gedragen visie, wenselijk. Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat de extra inspanningen en mogelijke kosten die dit met zich meebrengen niet ten koste mogen gaan van de kerntaken van de VNOG.

Advies-besluit

1. Het document "Visie op duurzaamheid VNOG" vast te stellen, met daarin de visie als volgt geformuleerd:
"De VNOG volgt minimaal de rijksdoelstellingen en -ambities op gebied van duurzaamheid. In gezamenlijkheid met de deelnemende gemeenten en andere veiligheidsregio's bouwt zij stapje voor stapje aan een CO2-neutrale en circulaire samenleving."
2. Het ambitieniveau van de VNOG vast te stellen op "volgend-plus".

Beoogd effect

Als organisatie mee te werken aan een duurzamere samenleving, door minimaal aan de wettelijke verplichtingen te voldoen en meer te doen waar dat kan.

Argumenten

- 1.1 *De VNOG heeft de wettelijke en morele verplichting om een bijdrage te leveren aan een duurzamere samenleving.*

Nederland heeft vanuit de klimaatwet het doel gesteld om, in vergelijking tot 1990, te komen tot een reductie van 49% aan broeikasgassen in 2030 en per 2050, 95% reductie. Daarnaast wordt in toenemende mate vanuit de maatschappij druk op organisaties uitgeoefend om stappen te zetten op

gebied van duurzaamheid. De VNOG heeft net als elke andere organisatie de verantwoordelijkheid zich aan de wet te houden.

1.2 De VNOG treedt zelf steeds vaker op vanwege extreem weer.

Het is niet uitlegbaar dat de VNOG zelf geen maatregelen zou nemen, binnen de eigen bedrijfsvoering, om klimaatverandering en daarmee meer en vaker extreme weersomstandigheden, tegen te gaan.

1.3 De VNOG heeft als overheidsorgaan een voorbeeldfunctie

Als publieke organisatie heeft de VNOG een voorbeeldfunctie om in ieder geval de landelijke wetgeving op het gebied van duurzaamheid op te volgen. Op deze manier wordt een voorbeeld gegeven aan andere organisaties. Immers, als een publiek gefinancierde organisatie de wettelijke regels al niet volgt, waarom zou een commerciële organisatie zich daartoe wel verplicht voelen.

1.4 Het vastleggen van de visie definieert de ambitie van de VNOG in het kader van duurzaamheid.

Het managementteam van de VNOG heeft de wens uitgesproken om stappen te zetten op gebied van duurzaamheid. Voordat de VNOG goed kan starten met dit onderwerp is het zaak om vast te leggen hoe de VNOG omgaat met het onderwerp duurzaamheid, dat geeft de organisatie handvatten zodat er nu en in toekomst steeds meer en vaker duurzamere keuzes gemaakt worden.

1.5 Dit is geen nieuw beleid

De ontstane verplichtingen komen voort uit diverse verdragen, wet- en regelgeving en jurisprudentie en maken dat dit geen nieuw beleid is, maar een autonome ontwikkeling.

2.1 De VNOG zal naast het volgen van wet- en regelgeving, als de (financiële) omstandigheden dit toelaten, kiezen voor aanvullende maatregelen die meer duurzaam zijn.

Medewerkers zoeken gedreven vanuit hun vakkennis en eigen moreel besef binnen de eigen bedrijfsvoering al naar meer duurzame keuzes. Op dit moment worden er dan ook waar mogelijk, wanneer er kwalitatief geen concessies hoeven worden gedaan en het past binnen het beschikbare budget, al duurzamere keuzes gemaakt.

Kanttekeningen

1.1 Het is niet op elk thema mogelijk om op tijd te voldoen aan de wettelijke eisen.

Een aansprekend voorbeeld in ons rijdend materieel voor de uitruk van de brandweer. Op dit moment is er in Nederland een eerste elektrische tankautospuiter in gebruik. Het is nog afwachten in hoeverre deze voldoet voor de uitruk en welke kinderziekten er nog zijn aan dit voertuig. Dit levert een te groot risico op voor het uitvoeren van de kerntaken van de brandweer om nu al in te zetten op dergelijke voertuigen. Er kan op termijn ook bekeken worden of er duurzamere brandstof gebruikt kan worden, maar ook dit staat nog in de kinderschoenen. Vanwege de gegarandeerde inzetbaarheid van onze voertuigen kunnen wij nu nog niet inzetten op duurzamere varianten. Daarnaast zou de keuze voor meer duurzame voertuigen of brandstof op dit moment ook tot aanzienlijk hogere kosten leiden. Wanneer hier wel stappen in zijn te maken zal dit aan u worden voorgelegd ter afweging.

2.1 Dit is een lager ambitieniveau dan veel gemeenten in hun eigen duurzaamheidsdoelstellingen hebben opgenomen.

Bij het opstellen van de ambitie zijn de huidige beschikbare middelen als uitgangspunt genomen. De verwachting is dat op veel vlakken duurzame maatregelen mogelijk zijn binnen de bestaande middelen of juist op langere termijn gunstiger uitvallen. Voor een deel van de maatregelen zal dit echter niet gelden. Het DB heeft aangegeven spanning te ervaren tussen de mogelijke bijdrage van de VNOG aan het verlagen van de uitstoot en gemeentelijke doelstellingen enerzijds de wens van het AB

om een sober en doelmatige inrichting van de bedrijfsvoering anderzijds. Zeker in het licht van de uitgestrekte natuurgebieden in Noord- en Oost-Gelderland, waar de impact van onder andere klimaatverandering en stikstofdeposities groot zijn.

Uitvoering/ communicatie/ inwerkingtreding

Nadat deze visie is vastgesteld wordt er geïnventariseerd hoe we ervoor staan. Naar aanleiding van deze inventarisatie wordt een meerjarenstrategie opgesteld. Hieruit volgen concrete voorstellen die waar nodig ter afweging en vaststelling aan u worden voorgelegd. Vervolgens worden de vastgestelde voorstellen uitgevoerd.

Daarnaast zullen duurzamere maatregelen voor onze bedrijfsvoering, die passen binnen de huidige begroting en organisatie, worden doorgevoerd.

Personele consequenties

Aan het vaststellen van de visie zitten geen personele consequenties.

Financiële consequenties

Aan het vaststellen van de visie zitten geen financiële consequenties. Wanneer er binnen de uitwerking van een thema extra financiële middelen nodig zijn om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen dan zal dit binnen onze begrotingscyclus op de gebruikelijke manier aan u worden voorgelegd ter afweging.

Het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland;

Bijeen in de vergadering d.d. 9 december 2021;

Gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur d.d. 18 november 2021;

Besluit:

1. Het document “Visie op duurzaamheid VNOG” vast te stellen, met daarin de visie als volgt geformuleerd:
“De VNOG volgt minimaal de rijksdoelstellingen en -ambities op gebied van duurzaamheid. In gezamenlijkheid met de deelnemende gemeenten en andere veiligheidsregio’s bouwt zij stapje voor stapje aan een CO2-neutrale en circulaire samenleving.”
2. Het ambitieniveau van de VNOG vast te stellen op “volgend-plus”.

De secretaris

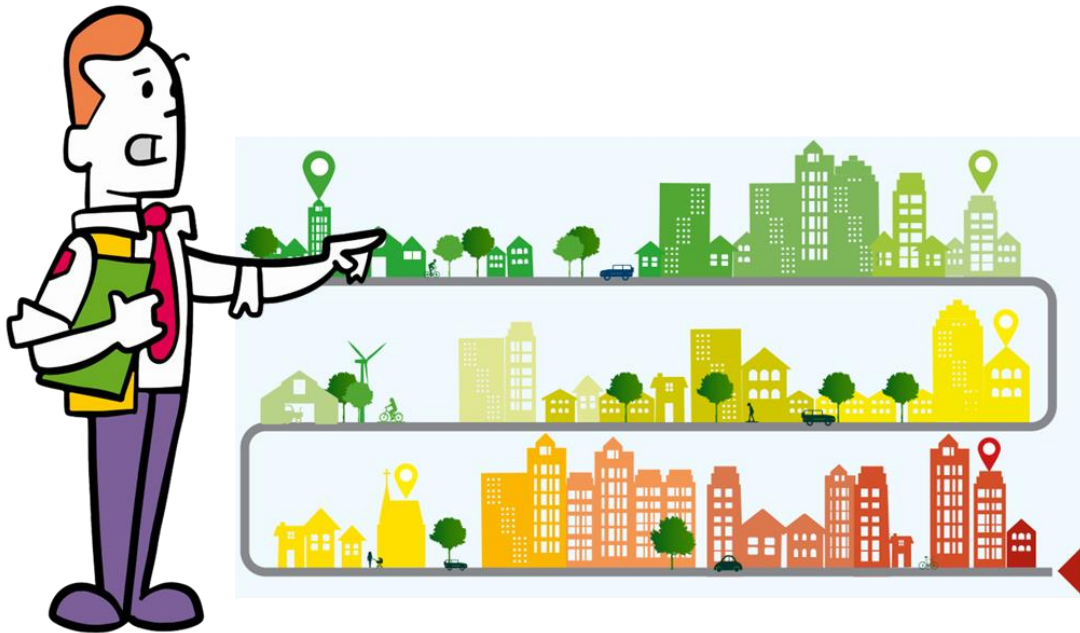
De voorzitter

drs. D.G.L. Kransen

A.J.M. Heerts

Apeldoorn, 9 december 2021

Visie op duurzaamheid binnen de VNOG

“De grootste bedreiging voor de aarde is de overtuiging dat andere partijen eerst aan zet zijn om haar te redden”

Datum: 9 december 2021
Versie: 2.1
Auteur: Gerard Holtkamp
Organisatieonderdeel: VSP

Aanleiding

Op dit moment wordt er vanuit de overheid, maar ook in toenemende mate vanuit de maatschappij, druk op organisaties uitgeoefend om stappen te zetten op gebied van duurzaamheid. Bij het onderwerp duurzaamheid valt op dat overheidsinstanties vaak achter lopen ten opzichte van het bedrijfsleven in de stappen die gezet worden. Hier zijn verschillende redenen voor aan te voeren, maar uiteindelijk legt de overheid de wettelijke verplichtingen op, die organisaties in de publieke sector op zijn minst moeten volgen.

Op gebied van duurzaamheid worden er binnen de VNOG al wel stappen gezet, maar omdat de VNOG nog geen regionale duurzaamheidsvisie heeft, is dit nog niet toekomstbestendig geregeld. De VNOG heeft, evenals haar tweeëntwintig deelnemende gemeenten, zowel wettelijke als morele verplichtingen om vast te stellen hoe zij omgaat met het onderwerp duurzaamheid en wat haar ambitieniveau is op de langere termijn.

Dit beleid komt niet zomaar “uit de lucht vallen”. De ontstane verplichtingen komen voort uit diverse verdragen, wet- en regelgeving en jurisprudentie en maken dat dit geen nieuw beleid is, maar een autonome ontwikkeling. Op dit moment is er vanuit wet- en regelgeving al veel dwingend beleid geformuleerd dat van invloed is op de bedrijfsvoering van de VNOG en dit wordt alleen maar meer. De visie op duurzaamheid VNOG heeft daarom twee doelstellingen:

1. Het eerste doel is om als VNOG te voldoen aan de geldende wettelijke verplichtingen op gebied van duurzaamheid die de VNOG als overheidsorgaan heeft;
2. Het tweede doel is het ambitieniveau van VNOG op gebied van duurzaamheid te bepalen. Dit geeft handvatten zodat bij het maken van keuzes ook duurzaamheid vanzelfsprekend wordt meegewogen.

Dit betekent concreet dat de VNOG tenminste aansluit bij de rijks doelstellingen- en ambities in het kader van duurzaamheid en dat de VNOG, door duurzaamheid integraal mee te nemen in haar beleid, bij iedere (beleids)keuze de mogelijkheden verkent om een stapje te zetten naar een duurzamere organisatie. Uiteraard moet dit passen binnen de kaders van onze begroting. Belangrijk uitgangspunt is ook dat de extra inspanningen en mogelijke kosten die dit met zich meebrengen niet ten koste mogen gaan van de kerntaken van de VNOG.

Naast de verplichtingen die de VNOG heeft op gebied van duurzaamheid zijn er ook al veel initiatieven op dit gebied. Een aantal teams van de afdelingen van de VNOG pakken al verantwoordelijkheid om duurzamer te werken. Met name team VSP (Vastgoed, Services en Projecten) zet op facilitair gebied bewust stappen naar een duurzamere bedrijfsvoering. Vanuit het landelijke IFV worden gezamenlijke aanbestedingsprocedures aangepast. Dat houdt in dat we niet geheel vanaf nul hoeven te beginnen. Een centrale coördinatie uitgaande van een regionale visie, is echter wel gewenst.

Op basis van de wettelijke verplichtingen en wat de VNOG nu al doet op het gebied van duurzaamheid kan het ambitieniveau van de VNOG worden vastgesteld op “**volgend-plus**”. Dat houdt in dat de VNOG dan minimaal doet wat vanuit wet- en regelgeving voorgeschreven wordt en kiest, als de (financiële) omstandigheden dit toelaten, voor duurzame(re) maatregelen. De visie van de VNOG op gebied van duurzaamheid is als volgt geformuleerd:

“De VNOG volgt minimaal de rijks doelstellingen en -ambities op gebied van duurzaamheid. In gezamenlijkheid met de deelnemende gemeenten en andere Veiligheidsregio’s bouwt zij stapje voor stapje aan een CO₂-neutrale en circulaire samenleving.”

Context

In 2015 hebben de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties hun handtekening gezet onder de Sustainable Development Goals (SDG's). Dit zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken. Deze doelen zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatverandering en hebben een looptijd tot 2030. Enkele van deze doelen zijn van directe invloed op het duurzaamheidsbeleid binnen de publieke en private organisaties in Nederland, waaronder de VNOG:

- Doel 12: Verzekeren verantwoorde consumptie en productiepatronen;
 Doel 13: Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden;
 Doel 17: Versterk partnerschap om de doelen te bereiken.

THE GLOBAL GOALS

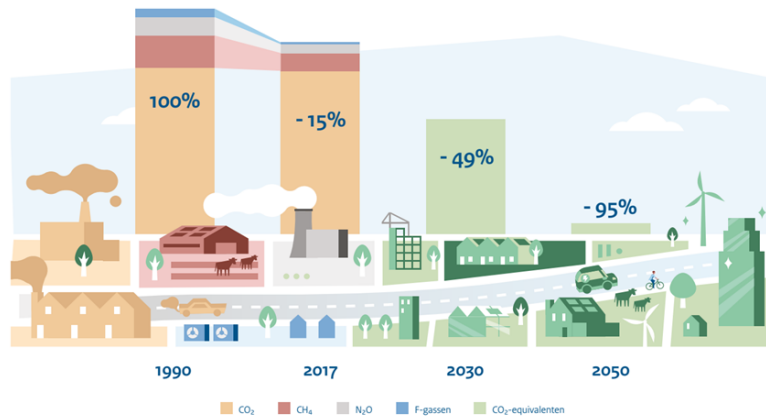
For Sustainable Development

Figuur 1: SDG's van de Verenigde Naties (bron: <https://www.globalgoals.org/resources>)

Daarnaast heeft Nederland in 2016 het klimaatakkoord van Parijs ondertekend als één van lidstaten van de Europese Unie. Dit akkoord is nauw verbonden met de SDG's, beide akkoorden zijn gericht op 2030 en bevatten doelstellingen op gebied van klimaatneutraliteit. Hierbij is het Klimaatakkoord van Parijs gericht op het reduceren van de CO₂-emissie met 40% in 2030. Mede op basis van het klimaatakkoord heeft de Europese Commissie (EC) eind 2018 een Europese langetermijnvisie voor een klimaat neutrale economie in 2050 gepubliceerd. Op vier Oost-Europese landen na steunen de EU-landen het door de EC beschreven tijdsplan.

Nederland heeft vervolgens in 2019 de Klimaatwet vastgesteld waarin is vastgelegd dat Nederland in 2030 49% minder broeikasgassen moet uitstoten en in 2050 95% minder ten opzichte van 1990, zie figuur 2. De klimaatwet stelt *wat* er bereikt moet worden en op basis van deze wet wordt vijfjaarlijks een klimaatplan vastgesteld die beschrijft *hoe* de reductie van broeikasgassen bereikt moet worden. Hierbij is het van belang om te realiseren dat Nederland in gezamenlijkheid met enkele andere landen in de Klimaatwet een hoger ambitieniveau heeft vastgesteld dan op Europees niveau is afgesproken.

Figuur 2: Emissies in 1990 en 2017 en de doelen voor 2030 en 2050 (bron: klimaatplan 2021-2030)

Inmiddels zijn er, naast aanvullende wet- en regelgeving, binnen elke sector en elk werkveld talloze aanvullende normeringen en andere prestatie-eisen uitgebracht die een dwingend karakter hebben om stappen te zetten op gebied van duurzaamheid. Deze richten zich dus niet alleen op het terugdringen van de uitstoot van CO₂ maar ook op zaken als milieuvervuiling en verduurzaming.

Voor heel Nederland, inwoners en alle sectoren, heeft dit tot gevolg dat er soms behoorlijke sprongen gemaakt moeten worden om deze doelstellingen te kunnen halen. Van vrijblijvendheid is geen sprake meer. Voor publieke instellingen geldt nog meer dan voor de andere sectoren de noodzaak om niet achter te lopen, de regels worden immers vanuit de overheid opgelegd. Dit betekent dat ook de VNOG, net als andere publieke organisaties, beleidskeuzes moet maken om in ieder geval te voldoen aan de vigerende regelgeving. Wanneer wij, waar mogelijk, nu al anticiperen kan dit overhaaste en wellicht kostbare maatregelen in de toekomst voorkomen.

Het behoeft geen verdere uitleg dat onze aarde kwetsbaar blijkt te zijn. Klimaatverandering en verstoring van ecosystemen zijn verantwoordelijk voor steeds meer weersextremen waarbij de VNOG op basis van de Wet veiligheidsregio's vierentwintig uur per dag en zeven dagen in de week de brandweezorg levert voor alle tweeëntwintig deelnemende gemeenten.

Naast de wettelijke verplichting komt het verlenen van hulp door de VNOG tijdens of na extreme weersomstandigheden steeds vaker voor. Het is moeilijk uit te leggen dat de VNOG zelf geen maatregelen neemt om klimaatverandering, en daarmee ook de extreme weersomstandigheden, tegen te gaan.

Diverse thema's

Het duurzaamheidsbeleid binnen de VNOG bestaat op hoofdlijnen uit een zestal thema's, deze thema's zijn de uitkomst van een analyse binnen de afdelingen van de VNOG:

- Inkoop
- Vastgoed
- Facilitair
- Mobiliteit
- Gedrag
- Specifieke VNOG activiteiten

De uitwerking van de hoofdthema's vindt plaats binnen een meerjarenstrategie zoals toegelicht bij het kopje "Vervolg".

Samenwerking met deelnemende gemeenten

De VNOG is ontstaan vanuit de Wet Veiligheidsregio's op basis van een gemeenschappelijke regeling van de tweeëntwintig deelnemende gemeenten (GR). Binnen deze GR wordt vastgelegd welke zaken centraal gefinancierd worden en welke zaken ten laste van de gemeenten komen. De reguliere bedrijfsvoering is centraal gefinancierd waardoor de VNOG hiervoor de beslissingen kan nemen die passen binnen de kaders van haar begroting.

Over andere zaken beslist niet de VNOG, maar de gemeenten zelf. Een voorbeeld hiervan is het vastgoed dat grotendeels het eigendom is van de individuele gemeenten. Hierbij wordt per gemeente afstemming gezocht als er onderhoud gepleegd moet worden of als er sprake is van nieuwbouw.

Op dit moment hebben de gemeenten zelf ook een forse opgave liggen om stappen te zetten op gebied van duurzaamheid. Navraag bij de deelnemende gemeenten, in ambtelijk overleg, heeft uitgewezen dat veel gemeenten wel duurzaamheidsbeleid hebben vastgesteld voor de maatschappelijke omgeving, extern gericht, maar dat nog niet alle gemeenten beleid hebben vastgesteld voor een duurzame interne bedrijfsvoering.

Samenwerking met andere veiligheidsregio's

De vijftientwintig veiligheidsregio's in Nederland hebben min-of-meer dezelfde beleidsuitdagingen. Het duurzaamheidsvraagstuk is een voorbeeld waarmee veel veiligheidsregio's worstelen. Op 30 juni 2021 heeft het Instituut Fysieke Veiligheid een netwerksessie georganiseerd waarbij alle veiligheidsregio's kennis met elkaar hebben gedeeld over de fase waarin zij zitten en tegen welke uitdagingen zij aanlopen op dit onderwerp. In deze sessie is uitgesproken om nauw samen te gaan werken. Er is een kennisplatform opgezet waarbij functionarissen vanuit de verschillende veiligheidsregio's kennis en beleid met elkaar delen. Het beoogde effect is dat dit de eenduidigheid van beleid bevordert.

Vervolg

Op moment dat er een gedragen VNOG-visie op duurzaamheid is vastgesteld, wordt er een meerjarenstrategie opgesteld waarin thematisch beschreven staat welke concrete doelen de VNOG wil realiseren op gebied van duurzaamheid. Uitgangspunt hierbij is dat de doelen passen binnen de kaders van onze begroting en de huidige kerntaken van de VNOG.

De afdeling Bedrijfsvoering zal de centrale coördinatie op het gebied van duurzaamheid op zich nemen, maar tegelijkertijd blijft het een verantwoordelijkheid van de individuele afdelingen en een integrale verantwoordelijkheid om stappen te zetten op dit onderwerp.

Nevenstaande afbeelding geeft het proces wat doorlopen moet worden schematisch weer:

1. Vaststellen visie;
2. Het maken van een meerjarenstrategie op basis van een eerste inventarisatie;
3. Het maken van concrete (bestuurs-)voorstellen per onderdeel of per thema en deze laten vaststellen;
4. Het uitvoeren van de vastgestelde voorstellen.

